

ETO: 894.511-31 Krúdy

CONFERENCE PAPER

SZABÓ SZINDBÁD ÉLETE ÉS HALÁLAI

Bori Imre

A Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai
Kutatások Intézete,
Újvidék

Közlésre elfogadva: 1986. december 11.

Szabó Szindbád a század végén született, apja, "az öreg Szabó", rendkívüli nevet akart gyermekének, felmerült Garibaldi, Napoleon és a századvégen utazásairól oly nevezetes Stanly neve is, végül Szindbád névre keresztelték, ezt a nevet "vitte magával mint egy ezeregyéjszakából való batyut". Apja tekintélyes, gazdag ember volt, aki szívesen vágta az lovon tavaszi reggeleken, rókára vörös frakkban vadászott, és mint Szindbád hitte, agarait többre becsülte, mint a nőket. Következésképpen hallgatag ember lehetett. Háza mindig vendéget fogadott, amikor pedig tanyája leégett, a golyafésket sajnálta mindenekelőtt, s nyilván szemrebbenés nélkül veszített az Arany Bikában kártyázás közben. Szuggesztív egyéniségét jellemezheti, hogy a vásáron egy tarka kiskutyája szegődött hozzá, amely a Szerda nevet kapta. Nemesi voltát a ház kapuja felett címer hirdette, a ház őrzői pedig százesztendőss jegenyék voltak. Nem tudjuk, hogy Szindbád volt-e elsőszülött gyermeke, de azt igen, hogy volt egy lánygyermek is a családban.

Szindbád gyermek- és ifjúkoráról aránylag sok adat áll rendelkezésünkre. Vidéki úrigyerek volt, s a felnőtt korai gyermekkorára visszaemlékezve azt jegyezte meg, hogy annak idején anyjától egy "fényes huszonöt krajcárost csent el", s amikor már tudott írni és olvasni, pontosabban, amikor érdeklődni kezdett a női nem iránt, apja dohányos szekrényéből lopta ki és olvasta a "pikáns újságokat", hogy göndör hajú nők fényképében gyönyörködjék. Neveltetése két síkon folyt: iskolai tanulmányait egy felvidéki városkában folytatta, amelyen a Poprád folyik keresztül. A halállal itt néz szembe. Először ő húzza ki a vízből a púpos, Gergely pápának csúfolt diák holttestét, majd ő alatta szakad be a Poprád jege korcsolyázás közben, amikor is Valentin (később Poprádfelkán kékfestőmester) mentette ki a Poprád jege alól. Első szálláshelye a városkápitánynál volt (itt három lánya van a házigazdának), ahol 1 év és 2 hónapig lakott, majd a jegyzőhöz költözött át. A legjobb valcertáncos hírében állt ott, hiszen már gyermek-

korában megtanulta a valcert és a polkát. Bizonyítványt azonban Késmárkon kap a líceumban 16 éves korában.

A szerelem iskoláját is itt kezdte el házigazdája három lányánál (Annánál, Jolánnál és Máriánál) a leskelődés első örömeinek leckéjével, amikor is még a vetkőző nőknél a "térdekre és a térdek körüli részekre volt kíváncsi", s a leskelődést gyakorolja odahaza is, a szomszéd kisvároska színházába jár, és a fabódé résein lesi az öltözködő színésznőket. "Fehér vállak, fehér térdek és meztelen nyakak jelentek meg előtte a keskeny résen", és megérzi a nők illatát, és ez annyira megrendíti, hogy meg kell kapaszkodnia. Otthoni nevelője két öreg férfi, Portobányi, az öreg író, akinek szenvedélye a versírás volt és Ketvényi Nagy Sámuel, a színész. Ők az első kerítők is: Portobányi fogja le a szénapadlason a "szép Kovács Esztit", hogy Szindbád megcsókolhassa, majd csalja a kukoricacsősz kunyhójába az aratólányokat, ahol Szindbád várja őket. Két tanítója viszi a színésznőkhöz is, s Portobányitól tanulja meg az arany szabályt, nevezetesen hogy "a mulatozásban a csendesség, az ivásban a józanság, a játékban és a szerelemben a féltelenség diszíti a férfit". A testi szerelem titkaiba Szindbádot Morvainé, valamikori dajkája vezeti be "egy régi, félhomályos, félig elfeledett, félig álmodott estén" – ahogyan hősünk később visszaemlékezik az eseményre. Nemsokára ő szállít fiatal parasztlányokat Szindbád karjai közé, utoljára pedig csősze lesz Szindbádnak, Pesten az ő őrizetére bízta az éppen soros szeretőjét. Nem tudjuk azonban, hogy az a "gyermekkori, hajlott orrú érett asszony", akire egyszer emlékezett, Morvainé volt-e, vagy más valaki, ám bizonyos, hogy nem felejtette el soha annak "meztelen kövér két karját, duzzadt vállát és barna hátát, amelyen kis árkot vont a kövérség, és egy lencse is volt valahol". Ennek az asszonnak "fényes, apró körmei" voltak, s azok "asszonyi búbájjal" tudtak tapogatni. Érthető tehát ezek után, hogy "15 esztendő kora óta a nőknek és a nőkért élt" Szindbád, illetve hogy a színházban a balett, a templomban pedig az imádkozó asszonyok érdekelték különösen. Ismerjük korai, udvarló portréját is: "úratyja fodros ingében" áll előttünk, haja rezedaalajjal van illatosítva, nyakendője bodrosan van megkötve, a kabát zsebében pedig piros selyemzsebendő virít. Ajkán ott a kérlelő vallomás a nőhöz, konkrétan H-né Galamb Irma színésznőhöz: "Ifjú szívemet, kérem, fogadja kegyelmesen." Tizennyolc éves korában nősülni akar, s erről a szándékáról később sem tesz le. Egy felvidéki kisvárosban tölti szolgálati idejét, amelyet folyó szel át. Szívesen jár A. Marchali cukrászdájába – biliárdozni (három lábú a biliárdasztal) és Amáliának udvarolni. A városkában őrzött medaillonban a képről furcsa bajszú hullámos hajú fiatalember néz ránk. Olyan, mint egy borbély, gondolja önmagáról évekkel később, amikor meglátja. Azután jogászfiú lesz Pesten, de jogi tanulmányok helyett vidéki kisasszonyokkal levelez házasság céljából és bálakra utazik. Levelezése, mint megtudhatjuk, "érzékeny" volt, amit az is bizonyíthat, hogy 10 hónapi levelezés után a lánytól (történetesen Irmának hívták) "ütkös, göndörkés, acélkék hajszálatokat kap levélben". Két hónap múlva kerül sor a lányra nézve végzetes találkozásukra éjfél után 1 órakor 10 lépcsőnyire egy hidacskaától, egy villámsújtotta körtefa közelében. Irma az öv

lesz, majd hónapokkal később megírja búcsúlevelét, és megöli magát. A szívtipró fiatalember "karcsú, nyúlánk, de eléggé izmos", "finom kis bajszerű", szeme nézése "izzó, kémlelő, leskelődő és vad" volt. Ekkoriban, ha valahova megérkezett, a "kakasok este nyolc órakor megszólaltak". Sokat mászkált Budán, szívesen kocsizott a Kutyavilla felé, a Fehérvári úttól a kelenföldi vasúti állomásig tartó "mér földjáró csókokat" adva a 39 éves Julcsának és a 38 és fél éves Jellának, nem különben egy szegény kis hajadon lánykának. S becézték hősünket, amely becézésnek fokozatai voltak. "Életemnek" mondták előbb, azután következett a "Mindenségem", majd a "Tell Vilmosom" zárta a szerelmes vallomások sorát. Nem riadt vissza semmitől, ha kellett, akár félesztendeig is együttutazott a Variante-cirkusszal "egy hajporos, nefelejcskék szemű lovasművésznő kedvéért", ebből következően Szindbád ügyesen mozgott a kötélhintán is magasban. Járt Fiumében és a "szeles Lembergben", de van adatunk, amely szerint Oxfordban is tanult, "evezett a Themzén, és egy londoni színésznőbe volt szerelmes" (Miss Toterhayba), következképpen hetente utazott Londonba. Csodálkoznunk kell-e, hogy csakhamar "tekintete bágyadt, arca pedig halovány" lett?

Válságok jelei voltak ezek, és valóban, hősünk csakhamar lemondott igazi "nagy útjairól", azaz arról, hogy Pestről Budára, a Népligettől a Margitszigetig utazzék. Ellustulással magyarázta utazási kedvének eltűntét, s azt is, hogy türelmetlen és mind idegesbb lesz. Szindbád "átváltozik" ugyanis. Megutálta például a kanárimadarat, de megszerette a csízt, nem szerette immár a szobakutyákat, a "vinnyogó kis ebeket", de megszerette a "nagy, komor ebeket, amelyek a téli fürgetegben is odakünn alszanak a havon". S ami talán a legjellemzőbb, nem szereti immár a töltött káposztát. Mindezért az "unalom és idegesség elől, a ragyogó estéjű Budapestről a nagy téli időben indul a Felvidékre", hátha az emlékekben megtalálja régi önmagát. Szindbáddal és a világgal is baj volt azonban. Felsőhajt tehát: "Ah, akkor még érdemes volt élni, mikor titokzatosan lehetett megjelenni éjjel, kertek alatt, ablakot megkopogtatni, gyönyörű szavakat mondani várakozó nőknek: a hajfürtről, a kis fehér kézről és a nyak különös hajlásáról, lánfolni, elhervadni és boldogan nevetni, midőn a vonat tovább visz a városból". Ez egy 1915-ös adatunk, míg az 1924-es adat-vallomásban a következőket olvassuk:

"Már régen elveszítettem a jó étvágyamat az élethez, az ételhez, az álomhoz; gondoltam magamban, hogy kell valahol keresni valakit, aki megint a régi vasgyomrú, bölényegészségű emberré tesz. Aki visszaadja a hitemet a déli harangszóba, aki megtanít arra, hogy miért kell örvendezni annak, mikor az első lámpavilág feltűnik a városban... Aki megszoktatja velem, hogy megint hűsüges olvasója legyek a kalendáriumnak, és el ne tévesszem se az Andrást, se a Miklóst. Akinek kedvéért recsegőssé válik a hangunk, mint a csizmánk sarka alatt az első jég. Aki a pincehideg boroskancsót kemencemeleg szóval teszi elibénk. Aki a besavanyított káposztafejek közül a hordóból a legnagyobbat válogatja ki a kedvünkért. Aki az igazi nevünkön nevez végre..."

Immár ürmössé válik a szerelem, s majd ürmössé válik a múlt is Szindbád szemléletében. Nem utálta meg ugyan a nőt, de nem kezdett szíve gyorsabban verni, ha rájuk gondolt, emléküik ("a szájak emléke, amelyek szájához tapadtak, a kezek, a lábak, a szemek és a hangok emléke...") varázsát veszítette, és ha csókolt, azt inkább megszokásból, semmint szerelemből tette. Tehát félni kezd a világtól, főképpen pedig önmagától. Egy kocsmában "rosszkedv lopózik mögéje": "Gyilkosságokra, megfojtott utasemberekre gondolt. A falban talán meghurkolt kereskedők hullái állonganak és reménykedve várják a rendőrbiztost". Van egy 1925-ös adalékunk, amely szerint Szindbád félt egyedül maradni a szobában: "Úgy gondolom, hogy meg kell szökni magam elől. Nem szabad találkozni magammal, kmert ebből igen nagy baj származnék. Elvszíteném minden bátorságomat, önérzetemet az élet folytatásához. Bűneim annyira összegyülekeztek, nem merek miattuk egyedül lenni a szobában." Szabad-e azonban mindebből arra következtetni, hogy Szindbádunk volt a "legromlottabb ember, aki Pesten található"? Ám nem az öregember szerelmi csömöre és életuntsága ez! A fiatalé, aki 26 éves korában már őszülni kezd, s ősz haja lesz az elkövetkezőkben fő ismérveinek egyike. Tekintete búskomoly, homloka a "halottakéhoz volt hasonlatos", s tovább őszülőben "halántékán olyan fehér volt a haja, hogy fehérebb nyolevanesztendős korában sem lehetett". Ez még 1911-es datálás, egy évvel később "haja már szürke volt, mint a zajló Duna felett csapongó jégsírály szárnya", 1924-ben olyan a fehér haja, mint a "dérlepte fa, amelyre többé egyetlen fekete varjú sem telepedik", 1925-ben az ágypárna színéhez lehet hasonlítani a haját, ágypárnáéhoz, "amelyre fejét boldogtalan gondolatai közepette lehajtani szokta". Egyetemes lenne a devalváció benyomása? Ha a szerelmet nézzük, igen. "Szép káposztafejek és répák teremtek a temető elhagyott részében, ahol valamikor Szindbád hölgyeivel találkozásokat rendezett." Elkerüli a szerencse is: elkockázta vagyonát, és öregkorára a bal lábára sántikálni kezdett. Jut ugyan neki még egy-egy lovagias ügy, mint amilyennel Pálházi Georgina bízta meg, de amikor egyik szerelménél a kamrában eltöri az üveglopót, már megszökik, azután akkor is beállít esküvőkre, lakodalmakra, amikor nem is hivatalos, Óbudán egy cigánygyereknek lesz a keresztapja, és "büszkeségét, a maga fehér, megvasalt ingét" adományozza keresztfiának. De már "késői öregségében tudta meg, hogy a nők mindig látják a saját arcukat egy láthatatlan tükörben".

És mint történni szokott, a nőik nagy barátja megnősül, és természetesen rosszul nősül. "Törvényes felesége... a vén Cezarina... gazdag, de koros" hölgy volt, aki férjét "tíz körmével várta". Hogyan, amikor kiderült, hogy Szindbádunk törvénytelen fia van! Anyját Johannának hívták, ki "nagy nélkülözések közepette nevelte fel gyermekét". "Kacsafark-hajú, akácfa növésű, az élet bámulatában kerek szemű ifjú volt" a törvénytelen gyermek.

Íme, így áll előttünk az "ifjú hírlapírók és költők egykori barátja", "regénykönyvek hőse", a "szép élet rokkantja", az "ifjúság megrontója", a "tapasztalt férfiú", a "dalárdista a színésznek ablaka alatt", a "hírnevű lion és arslán", a "kalandos szójárású, nözavaró, különös kalandor".

Szindbád életrajzának ez után következő fejezete az ötven év felé közeledő férfi testi és lelki válságainak a története. Vannak derűs pillanatai, amikor ábrándjainak adja át magát, s egymás után képzelel el, hogy hajóstiszt, hogy gyóntatóbarát, aki "Nagy Lajos király nejét szerette volna gyóntatni nagyhéten, a vár kápolnájában", hogy vasúti kalauz, illetve Henry-szakállas hálókocsi-ellenőr. De kiderül, nincsen ellenszere az éjszakai kísértettjárásoknak, lidércnyomásoknak és "hölgyi látogatásoknak". Kérdezte tehát hősünk:

"Hová menekülhet az ilyen szörnyű éjszakájú férfiú megszokott otthonából, ahová az éjfélel órán, az ajtót sarkig kivágva, mintha hazajönnének: lépkednek be a múlt idők emlékei? Hová menekedhet az ilyen Szindbád-formájú gonosztévő, aki azért nem mer imádkozni az éj kísértettjárásai ellen, mert attól fél, hogy imája őszinteségében kételkednének a megfelelő helyen? Hová menjen a megcsalt nők elől, akiknek lágy ember létére mindig igazat adott az önvád idején?..."

Ezekre az éveire esik sok-sok utazása a múltba, emlékeibe. "Külön-külön arra buzdították (ti. az emlékek), hogy élete második felében végigcsinálja fiatalkorát, újra megcsókolja az ajkakat és megtapogassa a kezeket, keresztül-kasul utazván a földkerekséget hetvenhétszer a régi kedvesek, régi ölelések után." Ennek ellenben a fordítottja is bekövetkezett, az öregedő Szindbádot álmában keresték fel "régiszeretői, minden éjszaka másik, mégpedig olyan gyötrelmes szemrehányásokkal, hogy alig várta a hajnali harangszót". Hogy megélt 53 évet, azt legjobban maga Szindbád csodálja, s érzi, hogy hol 100, hol pedig 103 esztendő, s kísértet is egy adott pillanatban.

Ez az eseményekben gazdag élet ott van a "semmi ágán", is, amikor Óbudára költözik, azaz amikor Szindbádként "partra száll". Testi-lelki portréja most is elkészül, csakhogy most a hajótöröttet látjuk:

"Ő, mint a neve is mutatja, "vadevezős" volt egész életében, így senkinek a pártfogására nem számíthatott, mikor érzése szerint összetört bordákkal, kimerült tagokkal, a pokoli látományoktól elgyávult lélekkel, csak éppen egy paraszthajszálon függő szívvel, nehézkes testtel, mint egy kővel megrakott szekér a sivatagban, a hajótörtésből megmentette puszta életét, és annak is örül, hogy még egy saru van a lábán."

Egy gondolata van még: "nem akart elhasznált éjjeli edényként a parton elhagyatva lenni". Idegbaj tört rá, és az elmeegógyintézet "purgatóriumába" került, ahol többek között pokrócba csavarták. Szindbád látványa leverő ekkor. "A pokrócok közé préselt, kábítószerekkel elaltatott, a kimondhatatlan testi és lelki gyötrelmekből megkínzott ember részére a halált, mely úgy jelent meg a pokrócban, mint aki végeredményesen rendet fog teremteni az összes zűrzavaros érzések között." Itt jön elő, itt hangzik fel kiáltása is: "Meghalni! Meghalhatni!" Halálsejtelmétől nem tud szabadulni, hiszen súlyos beteg volt, a szíve fájt, és egy őszi éjjelen erős nyomást érzett szívéen. "Láthatatlan szédület" riasztja, "olykor percek múlnak el, míg a halál nehézkes szédüléséből minden energiája felhasználásával lassanként visszatér az élet valóságába." Szindbád halálának körülményeiről azonban nem

egyértelműek az információk. Két adatunk szerint öngyilkos lett, mint olvasuk, "önkezével vetett véget életének", illetve a Dunába ugrott, miután kedvese is előző nap hasonló módon cselekedett. Két adat szól azonban a természetes halál mellett is. Ennek egészen részletes, ám kellően nem méltányolt rajzát ismerjük:

"Szindbád ezalatt elterült a földön, a kopott szőnyegen, mert oda kíváncozott. A két karját széjjelvetette, és a szemeit mereven, kétségbeesetten függesztette a lámpásra. Amíg azt a két villanykörtét látja, addig nincs baj. Tehát csak nézi, nézi azt a két lámpást, amely annyi női vállon tükröződött hajdanán.

A lámpás fényében aztán mindaddig nagyon nyugodtan érezte magát, amíg az egyik lámpás hirtelen nagyot sójatott. Ugyanakkor felnyögött a társa is, mintha egy nagybeteg forgolódna ágyán valahol...

Még egy gömbölyű, fehér női testrész villan meg a tekintete előtt, mint egy alabástromgömb. És a kékes-fekete árnyék a gömbön is láthatóvá válik, ugyanakkor kedves, sokszor érzett illatok borongják körül Szindbád fejét.

Nemsokára megérkezett Majmunka, és kezével gondosan lenyomkodta Szindbád szempilláit."

A másik változat szerint Szindbád "különös körülmények között" halt meg, de csendben, szívszélhűdésben. Ám amikor meghalt, "elbődült egy tehén az istállóban, amely tehén a bibliai idők óta szeret részt venni a családi eseményekben, a havon alvó házörző eb az udvar közepére ment, hogy jobban lássa a lelket, amely a szikrázó csillagok felé szállt, és a maga vonító szertartását elvégezte." És mert Szindbád hitt a lélekvándorlásban, fagyöngy lett a rózsafűzérben, bár csábította a gondolat, hogy ólomkatona legyen (elveszett ólomkatona egy félhomályos padláson), vagy hogy kontyfésűként létezzen.

A Szindbádról szerzett információk természetesen sokirányúak és fölöttébb változatosak. Ennek a dióbarna szemű, haját középen elválasztó (mint a "borbélyok és egyéb szépemberek!") férfiúnak ismerjük öltözködési szokásait is. Álarcosbálokon vagy "fekete selyem papi öltönyben", vagy a "középkori zsoldosvezér pazar bivalybőreiben" jelent meg. Ilyenkor fehér kesztyűt viselt, csatos abbécipő volt a lábán, álarca pedig lángpiros selyem volt. Más alkalmakkor "ellenállhatatlan vajszínű" volt a kesztyűje, nyakkendője kék-babos, mintegy illően az orrán és nyakán látható néhány szeplőhöz, cipője pedig kivágott lakkcipő volt. Volt azonban fekete báránybőr subája, és alkalmasint úgy hordta a nyakában a felöltőjét, mint Rózsa Sándor a subáját. Kedves tárgyai között tarthatjuk számon tajték szivarszิปkáját, "amelyen mezítleen meberék ölelkeznek, s amelyet biztos sikerrel lehet elővenni női társaságban". Volt pompás lóverseny-táncösve, olyan utazóládája, amelynek 30 év után is "magyar szaga", azaz csizmaszaga volt, mert egy csizmadiától vásárolta. Hadd jegyezzük meg azt is, hogy Pesten kalocsniban járt esős időben. Amikor jól ment sora, volt telefonja is, amelynek előkelő hívószáma volt, a tizes, s ezt egy nőismerőse szerezte, aki féltékenységében mindig ellenőrizni akarta lovagját. Ennek pedig a 16 éves, szőke telefonkissasszony vált áldozatává, aki addig hallgatózott, míg szerelmes

nem lett Szindbádba. Amikor azonban nem jól álltak anyagilag, Szindbád szobájában a székeknek mozgott a lábuk, a szőnyeg kopott volt, s általában rendetlenség volt a szobában, de a faliszekrényben akkor is ott lakott a kísértetet! Azt is tudni véljük Szindbádról, hogy két kedvenc dala volt. Az egyik a Rip van Winkle című operettből, amelynek kardszövegét ("Sziklautakon vezet el a nyom...") szívesen dúdolta, valamint a következő két sor:

Csak az a bánatom, ó juhhé,

Hogy a sírban nincsen kanapé...

Szót kell ejtenünk Szinbádról, a gasztronómusról is. Gusztusát talán jellemezheti alábbi információk arról, amikor Szindbád eltelt a savanyított és kovászos uborkával, akkor a "kis, hegyes, a belső hevülékenységtől pirosuló, mogyorónagyságú paprikát szerette enni, amelyet egy harapással le lehetett nyelni, és amelytől azután úgy kezd égni az ember, hogy kínjában a falra mászik". Kedves étele a savanyú malac, amelyhez a hozzávalókat is írta: "Tojás és tejfel, forró zsír, babérlevél, bors, reszelt citrom, tárkony, grízes liszt – mind hozzájárul ahhoz, hogy a savanykás malacot az ember lehetőleg az utolsó falatig elfogyassa, még böjtben is. De ahol még töltik is a gyenge kis malacot..." Kedvenc eledele azután a ráklevés, amelynek ugnacsak van receptje. De nem szereti a borjúhúst, ki tudja miért! Van egy gasztronómiai dicséret-ötlete is, szemmel láthatóan már avantgárd hatásra:

"Hol vannak azok a zeneszerzők, akik mindenféle bolond dolgokat kottára szednek, csak a zöldségeskert szinfóniáját nem tudják muzsikába önteni? Milyen dalt lehetne írni a sárga lepkéről, amely legelsőnek bátorkodik ki a világba és olyan bizonytalanul repdes el a kert felé, mint az első bálján a leányka! Mily muzsikát lehetne komponálni az emelkedő fagallyakról, amelyek téli időben feketén és oly mélyen leereszkednek, hogy megütik a kertész csodálkozó kalapját..."

Tudhatjuk még, hogy volt időszak, amikor a piros színt szerette, s egy ízben, amikor nászajándékot kellett adnia, egy marabulegyszőrt ajándékozott, amelyet "egy öreg grófnő hagyatékából vásárolt", az is fel van jegyezve azonban, hogy amikor mulatott, akkor pohara a kasszíroslányok kivágott cipellője volt, amikor ellenben nővel verekedett, leginkább a gyomrára térdelt.

Jegyeznünk kell Szindbád pszichoanalitikus érdeklődését, beállítottságát is. Krúdy Gyula tudni véli, hogy a nők hősünket nem is egyszer "gyónás végett" keresték fel, míg Szindbád jósnőkhöz járt, később a búcsúk látogatója lett. Közben álomfejtő-tudományra tett szert, és "álomfejtérei között arra volt a legbüszkébb, hogy a szív álmait mindig külön tudta választani a gyomor okozta álmoktól": "A szív mindig hintára, háztetőre, toronyra, felhőre kapaszkodik, amikor álmodni kezd, de a gyomor csak gyalogosan jár-kel álmában is..." Határozott véleménye volt a jó és a rossz álmokról. A rossz álmok – állította – belőlünk jönnek elő, míg az egészséges ember álmában is jó étvágyal tud enni. Mindebből az is következik, hogy Szindbád babonás volt, vallva, hogy "szerencsére van szüksége az élet továbbfolytatásához". Ezért szentképet hordott a szíve fölött, erszénye egy rejtett helyén koronábfont asszonyhajat őrzött, megbecsülte a különös körülmények között talált pénzt,

hajtút, szalagdarabot is. S ha a szerelemről volt szó, azt is közölte, hogy érezte, "valahol egy alsószoknya madzagjára oly görcsöt kötöttek, amelynek nem állhat ellent, mert valahol várják.

És Szindbádot sokhelyütt várták lányok és asszonyok, mert Szindbád a szerelem volt maga. A szerelem iskolájának minden osztályát kijárta. Az udvarlásnak magas technikai színvonalát teremtette meg: napokig ácsorgott a nő ablaka alatt, s ilyenkor hosszú léptekkel róttá az utcát, közben ismeretséget kötött a sarki fűszeressel, a kofákkal, a rendőrrel. Jósika Miklós valamelyik regényét ajándékozta az ostromlott nőnek, délutáni előadásra színházba hívja a nőt, de nem kettesben mennek, hanem hű barátnői kíséretében, azután megkéri a nőt, hogy az éjszaka egy adott órájában "vonja félre a függönyt ablakán, és a holdfényben ott fog állni Szindbád mozdulatlanul" majd pedig napokig nem ad életjelt magáról, amikor pedig ismét találkozni, virágot mutat, amelyet állítólag egy ismert pesti nőtől kapott, végül bánatos levelet ír, bejelenti, hogy Amerikába vándorol, antik gyűrűt von a nő ujjára és templomba hívja, hogy megesküdtesse, örökké fogja szeretni. Bókjai is kitervelten válogatottak: a kis cipőnek kopogása Budapest zenéje; az ékszer a bécsi opera páholyából kölcsönzi tüzét, a szem mint "márciusi erdőszél kéksége", a haj illata orgonavirágé az oltáron, és portyázó janicsár-lovasok élén szeretne a városba vonulni a nő kedvéért. Igazán azonban a nagy tirádék szavaitól válnak vaníliaillatúakká a nők. Georginának például imígyen beszél:

"Mit ér az egész élet, ha egyszerre céltalannak és üresnek kezdjük látni?... Az én életem már elvégeztetett ma este, midőn magát megláttam, Georgina, és hangja szívemre szállott, mint rózsaszínű felleg. Vonatra ülök, messzire utazom, de magát többé már úgysem felejtetem el. Élni fogok talán, de örökös vágyakozásban, álmodozásban, és minden gondolatom ezután csak maga körül borong, mint a szent dervisé Mekka mecsetje körül. Kegyed szerelmes, boldog-boldogtalan férfiúvá tett egyszerre, holott azt hittem, hogy szívem már halott, mint a tél fagyában megdermedt madár az erdő havában. Szeretem magát, csupán ennyit akartam mondani. És most már el is megyek..."

Diktál a nő nevében szerelmes levelet: "Egyetlen, örök szerelmem, nem tudlak elfelejteni, akárhogy múlnak az esztendőök. Nem találom én meg a boldogságomat senkinél, csak nálad. Gyere el hozzám a Régi Fejedelemhez, ahol éppen olyan szóvdobogva várlak, mint azelőtt..." És kap is: "Gazember, sorsát nem kerüli el a pestvidéki törvényszék előtt sem, mert ismerőseim ott is vannak a bírák között, akik a szerelem vén szélhámosait számon tartják... De hát miért is mentél el mellőlem, amikor minden kérésednek eleget tettem? Lotti."

Hitvallásának és axiómáinak kis gyűjteményét hagyta az utókorra Szindbád. Hitvallása például így hangzik: "Csak a szerelemben hiszek. Jóformán minden azért van a világon, mert férfiak és nők szeretik egymást." Van szerelem-definíciója is: "A szerelem nem más, mint egy hajnali álom, amely dolgot már többen felfedeztek." Népies változatai ezeknek a követ-

kezők: "A csókok édessége, a karoknak önfeláldozó ölelése, a suttogásoknak az üdvös zenéje nincs stációkhoz kötve." Vagy: "Útnak, szónak, házasságról való tanácskozásnak nincs vége." A nőkről szerzett tapasztalata pedig a következő: "Amint a pulykapecsenye mellesontjának a színe télidőben megmutatja a hideg időjárást, ugyanúgy lehet olvasni a nők szájának, arcának, fejének alakjáról is, anélkül, hogy megnéznéd kalendáriumait, amelyekbe legbizalmasabb feljegyzéseiket teszik... Óvakodj a vízcisikó fejű nőktől!" Vagy: "Mindен hölgy, aki harmincadik életévét betöltötte, kihallgatás nélkül kerékbe törhető." Azt is Szindbád vallotta, hogy a "ráknak az ollóját, a csirkének és a menyecskének a zúzóját kell szeretni, a nyelves csókról pedig azt állította, hogy az olyan, mint a versben a rím. De olyan nőt tartott jó feleségnek, akinek alsószoknyája barchent. Általános tapasztalatként pedig álljon itt Szindbád egyik véleménye:

"És ne menj olyan házba, ahová sok szekérnyom vezet, és a tornácon nagy úton járók csizmákat szárítanak, mert ott neked nincs semmi keresnivalód. Legjobb dolog olyan udvarokon megfordulni, ahol a gyalogutat benőtte a fű, a kisasszony a kút tükrében nézegeti az arcát, az özvegyasszony pedig olyan elgondolkodással pödörgeti kezében a ruhaszárító kötelet, mintha azzal valamely különösebb célja is volna. Általában ahol valami gyász vagy bánat mutatkozik a háznál: olyan helyen érvényesülhet a tapasztalatlan fiatalság is..."

Szindbádnak életrajzához tartozik baráti körének listája és vendégfogadók, utcák térképe – Szindbád életszertartásainak ezek szerves részét képezik. Végezetül pedig nem marad más hátra, mint megkérdezni, ki hát Szindbád valójában? Az a "szerencsés ember"-e, akinek egy ízben magát tartotta, mondván "Én pedig egész életemben szerencsés embernek érzem magamat. Rablók támadtak meg, kigyulladt a házteő a fejm fölött, a falon át szöveget akart belém verni a szomszédasszony, mert nem kedveltem, íme, mégis itt vagyok, a hölgyek szolgálatára vagyok...", vagy "sok szerelmi bolondságoknak hőse" vagy pedig az, aki úgy jár-kei a világban, mintha "új és ismeretlen érzéseket keresne" - mint kortársa, Apollinaire? vagy állapodjunk meg 1912-es bemutatkozásának tényeinél, amikor arról nyilatkozott, hogy kicsoda is ő:

"Sajnálom, nem mondhatom kegyednek, hogy vándorlovag vagyok. A lézengő ritterek már kihaltak, de azért mégis félig-meddig olyanszerű ember vagyok. Szeretek cél nélkül kóborolni a világban, kis anyai jussom éppen elegendő ahhoz, hogy beszálljak minden kedvemre való fogadóba, betérjek tetszetős városokba. Néha írogatni is szoktam. Természetesen állnév alatt. Ez is hoz valami pénzecsket a konyhára..."

S ha író volt, izlése modernnek mondható, miként alábbi szinesztéziája ékesen bizonyítja is:

"És a folyosón már érezhető volt a különös illat, amely báli termekben észlehető: lehetne rózsaszínű szagnak nevezni, ha az illatoknak színük volna, a parfüm és friss női ruhák szagába a puder és a gyöngyvirág illata vegyül."

Ez volt Szindbád!

